

Level : National , Place : SVKT College Deolali Camp. Dated : 29 & 30 Dec.2017

ISSN 2394-5303

International Multilingual Research Journal

Printing Area TM

Special Issue December 2017

Maratha Vidya Prasarak Samaj's

Smt. Vimblaben Khimji Tejookaya
ARTS, SCIENCE AND COMMERCE COLLEGE,
Deolali Camp, Nashik-422 401
NAAC Re-accredited 'A' Grade

ONE DAY STATE LEVEL SEMINAR

ON

"GOODS AND SERVICES TAX (GST) THE CONSUMER ISSUES
AND CHALLENGES IN COMMERCE & ECONOMICS"

Sponsored By
BCUD,
Savitribai Phule Pune University, Pune

Organized by
Department of Commerce & Economics

Co-ordinator
Dr.S.K.Pagar

ATTESTED
[Signature]
PRINCIPAL
Smt. Vimblaben Khimji Tejookaya, Arts,
Science & Commerce College
Deolali-Camp (Nashik)

Sr. No.	Topic	Researcher	Page No.
27	वस्तू व सेवाकर : जीएसटी एक अभ्यास	प्रा.जी.सी.बर्वे प्रा.डॉ.पंकज अंवक निकम	112
28	Need of GST	Dr.Jayashri P. Jadhav	115
29	Impact of GST on Trade	Mrs.Anita B. Derle	118
30	Impact of GST on Retail Sector in India	Mr.R.K.Binniwale	122
31	GST Impact on Education Sector in India	Smt. Patil Sangita	125
32	Impact of GST Bill on Different Sectors in India	Prof. Smt. Gaikwad Shakuntala K.	127
33	जीएसटीची गरज	प्रा.रंजना क्ही. जाधव	132
34	India's Goods & Service Tax : Comparison with Developed and Emerging Market Countries	Dr.Nitin D. Ade	137
35	Implementation of GST in India : It's Benefits and Impact on Various Industries in India	Bhavini K. Patel	143
36	Impacts of Goods and Service Tax (GST) on Trade	Prof.A.L. Gaikwad	149
37	Need for Goods and Services Tax (GST) in India	Prof.Chhaya K. Labhade	153
38	GST and Its Impact on the Consumer	Komal Narayan Phadol	156
39	Challenges and Limitations of GST	Nitin Narayan Phadol	159
40	जी.एस.टी. एक कर: एक बाजारपेठ	प्रा.श्रीमती अश्विनी पो. निसाळ	162

जी.एस.टी.चो गरजप्रा.रंजना व्ही. जाधव

(वाणिज्य विभाग)

एस.व्ही.के.टी. महाविद्यालय, रे.कॅम्प

प्रस्तावना :

जीएसटी (GST) म्हणजे वस्तु व सेवा कर असून तो वस्तु किंवा सेवांवर हा एकच कर १ जुलै पासून यापुढे लागू राहील. अनेक विकसित देशात वाच पद्धतीची करप्रणाली अस्तित्वात आहे. त्यामुळे कर आकारणीत सुटसुटीतपणा येणार आहे.

कर प्रणाली सुधारण्याच्या दृष्टीकोनातून हे बिल फारच महत्त्वाचे आहे. २००६-२००७ च्या अंदाजपत्रकात कौंग्रेसच्या राजवटीत प्रथम जीएसटीचा उल्लेख केला गेला होता.

जीएसटी ही एक अप्रत्यक्ष कराचाच एक प्रकार आहे. हा कर गुडसचे उत्पादन, विक्री आयात आणि सेवा या सर्वांवरील राष्ट्रीय पातळीवरील सर्वसमावेश अप्रत्यक्ष कर असेल. नियांत, आयकर आणि कॉर्पोरेट टॅक्स या कराच्या कक्षेच्या बाहेर आहेत. केंद्र सरकार आणि राज्य सरकार जे निरनिराळे अप्रत्यक्ष कर लावतात त्या सर्व करांची जागा जीएसटी घेणार आहे. जीएसटीची गरज का?

भारतामध्ये अनेक कायदे असताना जीएसटी नाबाचा आणखी एक कायद्याची खरीच गरज होती का? कर हा दोन प्रकारे लावला जातो. १) प्रत्यक्ष कर २) अप्रत्यक्ष कर. प्रत्यक्ष कर म्हणजे आयकर, वेल्थ टॅक्स, गिफ्ट टॅक्स म्हणजेच ज्या व्यक्तीस उत्पत्त होते त्या व्यक्तीसच भरावा लागणारा कर, पुरंतु अप्रत्यक्ष कर म्हणजे उत्पादन, विक्री, खरेदी, सेवा पुरवठा वर लागणारा कर जो व्यापारी भरतो, परंतु त्याचा बोजा मात्र ग्राहकांवरती लादला जातो. भारतामध्ये या आधी अप्रत्यक्ष कर म्हणून विक्रीकर (VAT), उत्पादन शुल्क कर, सेवाकर, प्रवेश कर (Entry Tax), करमणूकर कर, Luxury Tax, Octroi (जकात) एलबीटी असे अनेक वेगवेगळे कर लादले जात होते. हया कराचा बोजा शेवटी ग्राहकांवरती जरी पडत असला तरी या सर्व कायद्याचे पालन मात्र व्यापार्याना करावे लागल होते. या अनुषंगाने पाश्चात्य देशांमध्ये फार पूर्वीपासून जीएसटीचा कायदा अवलंबण्यात येत आहे. व त्या अनुषंगाने भारतामध्ये सुद्धा जीएसटी कायदा १.७.२०१७ पासून अंमलात आला आहे. सदर कायद्याची व्याप्ती संपूर्ण भारतभर आहे. हा कर पेट्रोलियम उत्पादने, औषधी सेवा, शैक्षणिक सेवा या वस्तु व सेवांना सोडून इतर सर्व वस्तु व सेवांवर कर लावण्यात आला आहे. वस्तु व सेवाकर ही एक व्यापक, बहुपातली पुरवठा कर प्रणाली आहे. या कायद्याखाली पुरवठ्यावर कर लावण्यात आला आहे. मग हा पुरवठा वस्तु किंवा सेवा कशांची अंमली उत्पादने आवश्यक नाही. ही ग्रुप खूपच

PRINCIPAL

Goods & Services Tax (GST) the Consumer issues & Challenges in Commerce & Economics
Science & Commerce College
Deolali-Camp (Nashik)

माठी महल्याची बाब आहे. कारण या आधी कर हा विक्री किंवा खरेदी पुरवठा या अवघारावरच लागत होता. परंतु पुरवठा या संकल्पनेची व्यापती मात्र खुप अस्पष्ट व व्यापक आहे.

वस्तू व सेवाकराशी संबंधीत चार विधेयके दिनांक २९ मार्च २०१७ रोजी प्रदीर्घ चर्चनंतर लोकसभेत तसेच राज्यसभेतही संमत झाली व त्यांना राष्ट्रपतीची मंनूरीसुद्धा मिळालेली आहे. वस्तू व सेवा कराची कल्पना पांहल्यांना तत्कालीन केंद्रीय वित्त मंत्री यांनी त्यांच्या सन २००६-०७ च्या अर्थसंकलीय भाषणात मांडली.

वस्तू व सेवा कराची वैशिष्ट्ये :

- १) सध्या असितल्यात असलेल्या उत्पादित माल आणि त्याची विक्री व पुरविण्यात येणाऱ्या सेवा यावरील कर या संकल्पनेएवजी मालाच्या आणि सेवांच्या पुरवठावर कर लागू करणे अशी पद्धती वस्तू व सेवा कराखाली अवलंबिण्यात येणार आहे. म्हणजेच वस्तू व सेवाकर हा गंतव्य आधारित वापरावर कर असा असेल.
- २) वस्तू व सेवाकर हा दुहेरी म्हणजे केंद्र आणि राज्यात एकाच वेळी समान कराच्या आधारे अवलंबिला जाणार आहे. केंद्राने आंतर-राज्य मालाच्या आणि/सेवांच्या पुरवठावर आकारलेला कर केंद्रीय वस्तू व सेवा कर (सीजीएसटी) म्हणून संबोधला जाईल. आणि राज्याने आकारलेला राज्य वस्तू व सेवा कर (एसजीएसटी) म्हणून संबोधला जाईल.
- ३) माणसाने सेवन करण्यासाठीची मध्यपी दारू आणि पाच पेट्रोलियम उत्पादने जसे को पेट्रोल, कुट, मोटार सिपरिट (पेट्रोल), हायस्पीड डिझेल, नैसर्गिक वायू या व्यतिरिक्त सर्व वस्तूवर वस्तू व सेवा कर लागू होईल.
- ४) तंबाखू व तंबाखू उत्पादने वस्तू व सेवा कराच्या अधिन राहतील. तसेच केंद्र सरकार या उत्पादनावर केंद्रीय अबकारी कर हा लावू शकेल.
- ५) एचएसएन (संज्ञा सूचीची स्टारमेळ पद्धती) कोड वस्तूचे वर्गीकरण करण्यासाठी वस्तू व सेवाकर प्रणालीमध्ये वापरले जाणार आहे. ज्या करदात्याची उलाढाल रु.१.५ कोटीपेक्षा जास्त परंतु रु.५ कोटीपेक्षा कमी असलेल्यांनी २ अंकी कोड वापरावे आणि ज्या करदात्यांची उलाढाल रु.५ कोटी आणि त्यावर असेल तर त्यांनी ४ अंकीकोड वापरावेत असे प्रस्तावित करण्यात आले आहे. ज्या करदात्यांची उलाढाल रु.१.५ कोटीपेक्षा कमी असेल त्यांच्या देयकामध्ये कोड देण्याची आवश्यकता नाही.
- ६) केंद्रीय वस्तू व सेवा कर आणि राज्य वस्तू व सेवा कर यांची कार्यपद्धती शब्द्य तितक्या प्रमाणात सूटसूटीत व सोप्या करण्यात व्येतील.

ATTESTED

PRINCIPAL

वस्तु व सेवा कराचा प्रारूप कायदा :

वस्तु व सेवा कराचा प्रारूप कायदा, केंद्र आणि राज्याच्या कर अधिकाऱ्यांनी एकांत्रितपणे तयार केलेला आहे, १४ जून २०१६ रोजी वित्त मंत्रालयाच्या संकेतस्थळावर सदर कायदा सूचना/आभारायासाठी ठेवलेला आहे. केंद्रीय वस्तु व सेवा कर/ राज्य वस्तु व सेवा कर कायदा २७ प्रकरणांमध्ये १७८ कलमांमध्ये आणि ४ अनुसूचीमध्ये विभागला गेला आहे. मसूदा संचामध्ये करयोग्य घटना, करपात्र व्यक्ती, पुरवठयाचा कालावधी, पुरवठा आणि निविष्ट कराच्या जमेचे मूल्यमापन अशा तरतुदी केलेल्या आहेत. मसूद्यामध्ये आकारणीची प्रशासकीय आणि कायंपद्धती स्वरूपाचा समावेश देखील करण्यात आला आहे. जसे की, नोंदणी विवरण दाखल करणे, निर्धारण, कराचा भरणा, लेखे ठेवणे, परतावा, लेखापरिक्षण, मागणी आणि वसूली, निरीक्षण, शोध जप्ती आणि अटक, गुन्हा आणि दंड, फिराद, अपिल आणि पुनरक्षण आगांठ अधिनिर्णय आणि संक्रमणकालीन तरतुदी.

जीएसटीचे फायदे :

- १) कर भरणे सोपे जाईल. कर भरण्याच्या आकारण्याच्या पद्धतीत सहजता आणि सुलभता येईल.
 - २) कराची चोरी किंवा कर न भरणे किंवा कमी भरणे कमी होईल.
 - ३) देशाचे जीडीपी (ग्रॉस डोमेस्टिक प्रॉडक्ट) वाढेल. प्रगतीचा वेग वाढेल.
 - ४) संपूर्ण देशात समान खरेदी करण्यासाठी एकच कर (GST) आणि एकाच दराने कर द्यावा लागेल. पूर्ण देशात एकाच किंमतीला एक प्रकारचे सामान खरेदी करता येईल. तुम्ही मुंबईला घ्या, दिल्लीला घ्या नाहीतर नाशिकला घ्या एकाच किंमतीला मिळेल.
 - ५) वेगवेगळ्या प्रकारचे कर भरण्यापासून सुटका होईल. कर वसूली, कर आकारणी, करचुकवेगिरी यामध्ये होणारी वादविवाद, हेराफेरी बंद होईल. एकाच संस्थेला एकाच गुडस्साठी अनेक ठिकाणी वेगवेगळे कर देणे भाग पडते ते थांबेल. एकदा जीएसटी भरला की झाले. जीएसटीमुळे टॅक्स रस्तव्यावर सोपे आणि कायंक्षम होईल. त्यामुळे सरकारकडे करापोटी जमा होणारी रक्कम वाढेल आणि वस्तूच्या किंमती कमी होतोल.
- जीएसटी कर वस्तु आणि संवा या दोन्हीवर लावला जाईल.

जीएसटीचा परिणाम :

विविध राज्ये एकाच वस्तूवर वेगवेगळ्या दराने कर लावत त्यामुळे एकाच वस्तूची वेगवेगळ्या राज्यात वेगवेगळी किंमत असे आता असे होणार नाही. आता राज्ये आकारत असलेले विविध कर रद्द झाल्यामुळे राज्यांच्या दरापासून मिळणाऱ्या उत्पन्नात वरीच घट होईल असे राज्य सरकारांना वाटते. त्यामुळे जीएसटी लागू होण्याच्या सुरक्षातीच्या काळात राज्य

Nedum

सरकारांना यव्याच सबलती देण्यात येतील. प्रत्येक राज्यसरकारला कराच्या उत्पन्नात थेणारे नुकसान केंद्र सरकार ५ वर्षेपर्यंत राज्यांना देईल. जीएसटी लागू झाल्यामुळे इ-कॉमर्स, ऑटोमोबाईल, एन्टरटेनमेंट या क्षेत्रातील कंपन्यांना फायदा होईल.

निष्कर्ष :

वस्तु व सेवा कराच्या अंमलबजावणीचा नक्ष्य दिनांक १ एप्रिल २०१७ आहे. महत्वाच्या कर सुधारणांची अंमलबजावणी कर आधार विस्तारणे, कर अनुपालन वाढवणे, वस्तु व सेवा करामुळे आर्थिक क्रियाशीलता वाढेल आणि त्यामुळे प्रत्येकाला त्याचा लाभ होईल. यामुळे कर प्रशासन स्थिर होईल. व्यवसायाचा छळ थांबेल आणि त्यामुळे केंद्र आणि राज्यांचे महसूल वाढतील. उद्योगांची पालन खर्च कमी होईल, शेवटचे पण महत्त्वपूर्ण असे को यामुळे रोजगारीर्नार्मती मोठ्या प्रमाणावर होईल. थोडक्यात सर्व स्तरावर म्हणजेच करदाता, शासन, ग्राहक सर्वोनाम आपलेसे करणारी परिस्थिती निर्माण होईल.

संदर्भ :

- १) महाराष्ट्र टाईम्स, वर्तमानपत्र
- २) व्यापारी मित्र मासिक
- ३) www.google.com

